

Мр Мирослав Милетић,
асистент, Правни факултет, Крагујевац

Историјат организација за колективно остваривање ауторског и сродних права

Резиме

Историја организација се своди на њихово прилагођавање ауторскоправном и сродноправном развоју кога изазива еволуција медијске технологије. Та тема има три аспекта: национална организација; развој међународне сарадње организација; организације у информатичком друштву.

Кључне речи: организације, ауторско право, сродна права.

I Настанак организација

Настанак идеје о организацији се везује за извођење музичког дела у париском кафеу "Ambassadeurs" у авенији Champs-Élysées¹⁾. Једне вечери 1847. године, композитор Ernest Bourget је био у том кафеу док је оркестар свирао његову композицију. Када је конобар хтео да му наплати пиће, Bourget је предложио нагодбу: бесплатно пиће за бесплатно извођење дела. Композитор је сматрао да су рачуни изравнати неовлашћеним извођењем његове музике која привлачи госте у кафе, док он, као аутор, нема економску корист од тога. Предлог је одбијен и зато је Bourget покренуо парницу против власника кафеа, у чему су га подржали композитори Victor Parizot, Paul Henrion и издавач Jules Colombier.

1. Видети у Melichar, F: Die Wahrnehmung von Urheberrechten durch Verwertungsgesellschaften, Muenchen, 1983, стр. 1-2.

Спор је окончан тако што је, исте године, суд забранио власнику "Ambassadors"-а да, без дозволе Bourget-а, искоришћава његова музичка дела у кафеу, а након две године је композитору досудио и висок износ обештећења. То је био први случај да француски суд санкционише повреду овлашћења на извођење дела. Међутим, аутори су одмах схватили да не могу индивидуално остваривати то овлашћење на ефикасан начин²⁾. Стога је 1850. године у Паризу основана агенција за наплату накнаде за извођење музичких дела. Та агенција се 28. 2. 1851. године трансформисала у SACEM који је, хронолошки гледано, прва организација за колективно остваривање ауторског права³⁾.

Крајем XIX и првих деценија XX века настају такве организације у већини европских земаља и неким другим државама. У Европи се оснива организација у Италији (1882), Аустрији (1897), Шпанији (1899), Немачкој (1900), Великој Британији (1914). У САД настају три организације: ASCAP (1914), SESAC (1930), BMI (1939). Временом се повећава број организација широм света. Њихова делатност постепено обухвата сваку нову врсту овлашћења на искоришћавање несценских дела у бестелесној форми.

Најпознатије организације те специјализације су SACEM (Француска), SIAE (Италија), АКМ (Аустрија), SGAE (Шпанија), GEMA (Немачка), PRS (Велика Британија), SUISA (Швајцарска), ASCAP и BMI (САД)⁴⁾.

Оне имају најдужу традицију и зато често служе као узор при оснивању организација за колективно остваривање других врста имовинских ауторскоправних, као и сродноправних овлашћења.

На пример, најпознатије организације за остваривање овлашћења на снимање дела, умножавање снимка и стављање његових примерака у промет су AUSTRO-MECHANA (Аустрија), SDRM (Француска), MCPS (Велика Британија), SODRAC (Канада).

Значајне организације за остваривање имовинскоправних овлашћења на делима ликовне уметности су SPADEM и ADAGP (Француска), BILD-KUNST (Немачка), DACS (Велика Британија), VAGA (САД).

Ту су и организације које су заједно основали интерпретатори и произвођачи фонограма ради остваривања њихових овлашћења на разне облике јавног саопштавања интерпретације са издатог фонограма. Најпознатије су GVL (Немачка), LSG (Аустрија), GRAMEX (Данска), SOCINPRO (Бразил).

Делатност организација се прилично дуго ограничавала на релативно мањи број врста имовинских ауторскоправних и сродноправних овлашћења. Пре четири деценије почиње нагла промена тог стања услед бржег развоја медијске технологије. "Висококвалитетни и јевтини уређаји за снимање доступни милионима људи,

2. Видети Милетић, М: Неопходност организације за колективно остваривање ауторског и сродних права/Право и привреда, бр. 5-8, 2002, стр. 616-624.

3. Видети <http://www.sacem.fr> (приступ 9.2.2003).

4. SIAE, SGAE, GEMA и SUISA остварују још неке врсте имовинских ауторскоправних овлашћења.

развој кабловских система са оптичким влакнима заједно са сателитским комуникацијама, све већа употреба рачунара за умножавање књижевних и осталих дела, као и експлозија у коришћењу нових репрографских техника доступних пословним и образовним институцијама, укључујући библиотеке, довели су до ситуације где је индивидуално остваривање односних овлашћења постало потпуно непрактично, при чему се методи организација за колективно остваривање овлашћења на искоришћавање неценских дела у бестелесној форми све више примењују у читавом спектру ауторскоправне заштите⁵⁾. То важи *mutatis mutandis* и за имовинска сродноправна овлашћења.

Данас постоје организације у свим развијеним земљама и већини земаља у развоју. Карактер, структура и начин деловања организација варирају зависно од државе, што је, између осталог, последица историјских околности у којима су основане.

Прве организације су резултат тежње самих аутора да заштите своје интересе у индустријализованим друштвима слободне тржишне привреде. Ови фактори су уобличио принципе колективног остваривања ауторског права у тим земљама. То су приватне организације које носиоци права обично оснивају као своје предузеће, односно удружење или као његов орган.

Насупрот томе, у неким земљама у развоју, углавном у Африци, организације су резултат државне иницијативе за заштиту и стимулисање аутора у контексту унапређења националне културне политике. То су обично национални уреди за ауторско право. Јавне организације су деловале и у већини бивших социјалистичких земаља.

Код нас је прва организација основана 1933. године под називом УЈМА (Удружење југословенских музичара и аутора)⁶⁾. Сада постоје две организације: СОКОЈ (Савез организација композитора Југославије) специјализован за музичка дела; DVD GRUP специјализован за видеограме на дигиталним видео дисковима⁷⁾. Оне имају правни положај *sui generis* који је најближи статусу установе⁸⁾.

Наш Закон о ауторском и сродним правима (1998)⁹⁾ уређује материју организације на савремени начин. Попут сваке законске новине, та регулатива изазива како суштинске недоумице својствене односном институту, тако и специфичне неспоразуме у домаћој пракси. Ови проблеми ће се лакше превазићи ако се та материја регулише, тумачи и примењује уз уважавање чињенице да је заштита ауторског и сродних права глобални феномен, који се не може истргнути из светског информатичко - трговинског контекста. При том је неопходно да сви односни суб-

5. Freegard, M: Collective Administration: The Relationship Between Authors' Organizations and Users of Works/Copyright, бр. 12, 1985, стр. 445.
6. Видети Крижај, Ј: Kolektivno uveljavljanje pravic iz ustvarjalnosti, Љубљана, 2002, http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/krizaj114/drugi.html (приступ 10.2.2003).
7. Видети Савезни завод за интелектуалну својину, http://www.yupat.sv.gov.yu/AutorskoPravo/Stranice/Kolekt_Org_Zastita_AP.htm (приступ 10.2.2003).
8. Видети Марковић, С: Ауторско право и сродна права, Београд, 1999, стр. 342-343.
9. "Сл. лист СРЈ", бр. 24/98.

јекти (државни органи, правници, носиоци права, корисници) посвете већу пажњу организацији.

II Развој међународне сарадње организација

Ауторско дело је универзални облик међуљудске комуникације. Захваљујући томе и свом духовном карактеру, оно тежи националном и светском распрострањању. Тиме се отвара питање признавања и остваривања ауторског права на оба ова нивоа. Национални аспект те проблематике се превасходно решава доношењем закона о ауторском праву и оснивањем једне или више организација за колективно остваривање тог права. Њен интернационални аспект се углавном решава закључивањем међународних конвенција и сарадњом организација из различитих земаља.

Ауторскоправна заштита на међународном нивоу није, сама по себи, била довољна из истих разлога као код њеног националног аспекта. Проблем индивидуалног остваривања ауторског права на глобалном нивоу је постајао израженији услед развоја медијске технологије који је смањивао раздаљину између држава, чиме је све ширем кругу корисника и публике омогућавао лакши приступ иностраним делима. Отуда потреба за колективним остваривањем ауторског права не само домаћих држављана, већ и странаца, што је резултирало сарадњом организација из различитих земаља.

Најдужу традицију и овде имају организације за колективно остваривање овлашћења на искоришћавање несценских дела у бестелесној форми. Оне су брзо успоставиле међусобну сарадњу, упркос повременим конфликтима око разграничења територија њиховог деловања. Отуда потреба за међународним невладиним телом које би координирало активности тих организација ради унификације њиховог пословања и спречавања међусобних сукоба. Тиме би се допринело ефикаснијем остваривању ауторског права широм света.

Тако, у Паризу је 1926. године основана Међународна конфедерација друштва аутора и композитора (CISAC)¹⁰. Чланство CISAC-а се шири и сада обухвата организације (и ауторске агенције)¹¹ свих специјализација у домену ауторског права.

CISAC-у може приступити организација која: "(i) има за циљ, и ефикасно осигурава, унапређење личних интереса аутора и заштиту њихових имовинских интереса; (ii) располаже ефикасним механизмом за наплату и расподелу ауторских накнада и преузима потпуну одговорност за остваривање поверених овлашћења; (iii) не остварује и овлашћења интерпретатора, произвођача фонограма, произвођача емисија или других носилаца права, осим у виду допунске делатности"¹².

10. Видети <http://www.cisac.org/cisac/webcontent.nsf/homepage> (приступ 10.2.2003).

11. О разлици између организације и ауторске агенције видети у Милетић, М: Нека питања организације за колективно остваривање ауторског и сродних права/Правни живот, бр.11, 2002, стр. 1067-1068.

Организација може бити редовни члан CISAC-а ако кумулативно испуњава та три услова. Она која испуњава само први и/или други услов може бити једино придружени члан.

Основна улога CISAC-а је да помаже и координира сарадњу организација својих чланица повезаних мрежом реципрочних аранжмана¹³. "Тај комплексни систем не би могао добро функционисати без модел уговора, препорука, стандардних образаца и метода створених од стране разних органа CISAC-а"¹⁴. Ту је и Заједнички информациони систем који служи остваривању ауторског права у дигиталној ери. Он почива на: стандардизованој идентификацији дела и носилаца права; мрежи база података организација чланица CISAC-а.

Било непосредно или преко учлањених организација, CISAC значајно доприноси потпунијој заштити и ефикаснијем остваривању ауторског права широм света. То су следеће активности: подстицање оснивања организација и доношења закона о ауторском праву у земљама где их нема; предлагање измена и допуна националних закона и међународних правних аката у тој области ради њиховог побољшања; проучавање битних питања те проблематике; издавање публикација и организовање стручних скупова¹⁵.

У Паризу је 1929. године основан Међународни биро за механичка издања (BIEM)¹⁶ који је мењао свој правни карактер, назив и начин деловања. BIEM је био француско грађанскоправно лице које се касније трансформисало у међународно невладино тело. Окупља организације (и ауторске агенције) специјализоване за овлашћења на снимање дела, умножавање снимка и стављање његових примерака у промет. BIEM је променио назив у Међународни биро друштва за остваривање овлашћења на механичко снимање и умножавање, задржавши дотадашњи акроним. "У једном периоду је деловао као централизована агенција организација својих чланица, преговарао је са фонограмском индустријом о накнади и сам се старао о њеном прикупљању. Сада свака организација чланица наплаћује накнаду од домаћих произвођача фонограма, док је BIEM задржао улогу централизованог преговарачког тела"¹⁷.

Временом настаје потреба и за међународном сарадњом организација за колективно остваривање сродноправних овлашћења. Ту су били исти разлози као у домену ауторског права. Овде значајну улогу имају три међународна невладина тела: Међународна федерација фонограмске индустрије (IFPI)¹⁸, Међународна федерација музичара (FIM)¹⁹ и Међународна федерација глумца (FIA)²⁰. Ти

12. Чл. 5 Статута CISAC-а (наведено према WIPO: Collective Administration of Copyright and Neighbouring Rights/Copyright, бр. 11, 1989, стр. 313).
13. Видети Милетић, М: Реципрочни аранжман/Правни живот, бр. 11, 2000, стр. 677-691.
14. Ficsor, M: Development and Objectives of Collective Administration of Authors' Rights/Copyright, бр. 10, 1985, стр. 344.
15. Видети Davies, G: The Public Interest in Collective Administration of Rights/Copyright, бр. 3, 1989, стр. 86.
16. Видети <http://www.biem.org> (приступ 10.2.2003).
17. WIPO: Оп. цит, стр. 319.

субјекти активно раде на унапређењу шире и непосредније сарадње заједничких или посебних организација интерпретатора и произвођача фонограма, јер још није потпуно развијена мрежа тих ентитета и њихових реципрочних аранжмана.

Новији развој медијске технологије практично брише границе између држава. Свет постаје глобално медијско подручје. То увећава проблеме остваривања имовинских ауторскоправних и сродноправних овлашћења на међународном нивоу. Отуда јачање сарадње организација и њено проширивање на скоро читав спектар ауторскоправне и сродноправне заштите. Резултат је оснивање значајних невладиних тела на глобалном и регионалном нивоу.

Тако, 1980. године настаје Међународна федерација организација за колективно остваривање овлашћења на умножавање дела (IFRRO)²¹. Чланови су организације специјализоване за овлашћења на репрографско²² умножавање и са њим повезане радње искоришћавања дела. Придружени чланови су међународна и национална невладина тела аутора и/или издавача која имају декларисани интерес за веће поштовање и боље колективно остваривање тих овлашћења. IFRRO помаже следеће активности у том домену: заједнички покушај аутора и издавача да оснују организацију у било којој земљи; развој формалних споразума и неформалних односа између својих чланова; развој ефикасних метода пословања са корисницима и расподеле накнаде носиоцима права сагласно принципу националног третмана; указивање јавности на неопходност организације; заступање ставова свог чланства у међународним форумима за ауторско право.

Даље, 1981. године је основано Удружење за међународно колективно остваривање овлашћења на аудиовизуелним делима (AGICOA)²³. Окупља национална удружења и организације продуцентата аудиовизуелних дела широм света. AGICOA има две основне функције: уз помоћ својих чланова, преговара о висини и модалитетима плаћања накнаде за жично реемитовање аудиовизуелних дела са свог репертоара; носиоцима права расподељује накнаду прикупљену посредством својих националних огранака.

18. IFPI је основан 1933. године. Окупља произвођаче фонограма и њихова национална удружења. Његови циљеви су: признавање, заштита, очување и развој права произвођача фонограма на националном и међународном нивоу; подржавање интереса тих носилаца права подношењем представки владама и преговарањем са међународним телима; општи напредак својих чланова. Видети <http://www.ifpi.org> (приступ 11.2.2003).
19. FIM је основан 1948. године. Окупља националне синдикате музичара. Његов главни циљ је заштита и подржавање економских, социјалних и уметничких интереса музичара из чланских синдиката. Видети <http://www.fim-musicians.com> (приступ 11.2.2003).
20. FIA је основана 1952. године. Окупља националне синдикате и удружења професионалних глумаца и осталих интерпретатора. Делује на глобалном нивоу као заступник и координатор интереса интерпретатора и њихових струковних тела. Видети <http://www.fia-actors.com> (приступ 11.2.2003).
21. Видети <http://www.ifrro.org> (приступ 11.2.2003).
22. Репрографија је верна репродукција писаног или графичког дела начињена фотокопирањем, дигиталним копирањем или сличном техником.
23. Видети <http://www.agicoa.org> (приступ 11.2.2003).

Коначно, треба поменути три европска невладина тела.

Прво, 1990. године настаје Европска групација друштва аутора и композитора (GESAC)²⁴. Окупља највеће организације скоро свих специјализација у домену ауторског права из Европске уније (ЕУ), Норвешке и Швајцарске. Основни циљ GESAC-а је помагање и развијање правних, економских и културних активности својих чланова. Тежи обезбеђењу ефикасне ауторскоправне заштите на највишем нивоу у ЕУ. Стога блиско сарађује са институцијама које припремају, доносе и примењују комуитарне прописе. Наиме, те одредбе морају уважити културну димензију и економске аспекте ауторског права, појаву нових технологија и растућу интернационализацију размене духовних творевина. GESAC учествује у програмима техничке помоћи коју ЕУ пружа другим земљама у области интелектуалне својине.

Друго, 1994. године је основано Удружење европских организација интерпретатора (АЕРО)²⁵. Окупља организације и синдикате интерпретатора ради заједничког деловања широм Европе. АЕРО има две основне функције: развија међусобну сарадњу својих чланова; указује на значај заштите интерпретатора и колективног остваривања њихових овлашћења.

Треће, 1997. године настаје ЕЕИГ под називом Европски визуелни уметници (ЕВА)²⁶. Окупља организације специјализоване за визуелна дела (нпр. дела фотографије, архитектуре, ликовне и примењене уметности). То су ентитети из ЕУ (чланови), Норвешке, Швајцарске (стални посматрачи) и других земаља (посматрачи). ЕВА има три основне функције: заступа економске интересе својих чланова широм Европе, нарочито при доношењу прописа о ауторском праву у ЕУ; штити личноправна овлашћења односно аутора; заступа своје чланове на глобалном нивоу.

III Организације у информатичком друштву

Историјат организација се своди на њихово прилагођавање ауторскоправном и сродноправном развоју кога изазива еволуција медијске технологије. Оне су до сада показале значајну способност адаптације. Међутим, најновији технолошки развој, нарочито у домену рачунарских мрежа и телекомуникационих система, нагло мења многе аспекте тржишта за искоришћавање предмета заштите. Стога, приказ историјата организација треба заокружити освртом на њихово деловање у информатичком друштву кога карактерише дигитална технологија²⁷. Она мења стандарде пословања организација у погледу личноправних и имовинскоправних овлашћења.

24. Видети <http://www.gesac.org> (приступ 12.2.2003). GESAC је европска економска интересна групација (ЕЕИГ). О ЕЕИГ-у видети у Вукадиновић, Р: Право Европске уније, Београд, 2001, стр.195-197.

25. Видети http://www.irishactorsequity.ie/new_page_2.htm (приступ 12.2.2003).

26. Видети <http://www.europeanvisualartists.org> (приступ 12.2.2003).

“Питање личноправних овлашћења постаје ургентније доласком информатичког друштва”²⁸). “Дигитална технологија омогућава корисницима измену, прераду, деформацију и поделу заштићеног дела на скоро све жељене начине, његову комбинацију са другим делима или њиховим деловима и брисање имена аутора”²⁹). Стога се организације морају више посветити заштити личноправних овлашћења аутора (и интерпретатора).

Веће промене се очекују код имовинскоправних овлашћења.

Дигитализација замагљује границе између појединих имовинскоправних овлашћења, при чему различите врсте дела стичу исте карактеристике. То намеће потребу за преиспитивањем и евентуалним прекомпоновањем система тих овлашћења. Отуда могућност установљавања садржински ширих овлашћења која би обухватила одређен број њихових ужих врста претходно оствариваних преко посебних организација. Стога, организације различитих специјализација морају објединити своје активности међусобном интеграцијом на националном и међународном нивоу³⁰).

То све више захтевају продуценти мултимедијалних дела³¹). Они желе да им се, под разумним и прецизним условима, омогући лако, брзо и сигурно стицање свих неопходних информација, имовинскоправних овлашћења и/или садржаја дела истовремено на једном месту. Наиме, продуцент мора прибавити дозволу од свих носилаца права на делима која намерава интегрисати у мултимедијалну творевину. Проблем је ако је више тих носилаца права. Стога, неки продуценти радије наручују израду нових дела за мултимедијалну творевину.

Боље решење је “супермаркет” за ауторско право. Он олакшава пословање продуцентима повезујући их на разне начине са свим односним носиоцима права. Тако, “супермаркет” може, алтернативно или кумулативно, вршити следеће функције: пружање информација на основу којих продуцент директно контактира организацију, ауторску агенцију и/или појединачног носиоца права; посредовање између продуцента и тих субјеката; уступање имовинскоправних овлашћења (у пер-

27. “Дигитална технологија подразумева смештање, репродуковање и пренос материјала у облику цифара: нула и јединица у бинарном систему. По правилу, дигитална информација у нумеричкој форми се само посредством машине може читати и претворити у неки други облик разумљив човеку”. [Koskinen-Olsson, T: Copyright, Reprography and Digital Use, 2000, <http://www.kopioisto.fi/tiedotus/sida.htm> (приступ 18.7.2002)].

28. Sundara Rajan, M: Moral Rights and Copyright Harmonisation: Prospects for an “International Moral Right”?, 2002, <http://www.bileta.ac.uk/02papers/sundarajan.html> (приступ 14.2.2003).

29. Dreier, T: Copyright Law and Digital Exploitation of Works (The Current Copyright Landscape in the Age of the Internet and Multimedia), 2002, стр. 11, http://www.ira.uka.de/recht/deu/iir/dreier/publications/dreier_Copyright_Law_and_Digital_Exploitation_of_Works.pdf (приступ 14.2.2003).

30. Видети Dworkin, G: Monopoly, non-participating rightowners, relationship authors/producers, Copyright Tribunal у зборнику Collective Administration of Copyrights in Europe, Amsterdam, 1995, стр. 12.

31. Мултимедијално дело је интерактивна творевина која рачунарским програмом обједињује различите начине изражавања духовног садржаја: текст, слику, звук, филм (видети Марковић, С: Оп. цит, стр.136-137).

спективи и садржаја дела) продуценту³²). Делатност “супермаркета” може обухватити и остале кориснике, као и сродна права.

Влада Јапана је предложила (1993) и основала (1995) први такав ентитет под називом J-CIS центар³³). Тај пројекат почива на сарадњи једног броја јапанских организација и удружења носилаца права. Циљ је стварање широког система интегрисаних база података о предметима заштите скоро свих врста ради снижења трансакционих трошкова остваривања права. Прва фаза пројекта се ограничава на електронско пружање информација на основу којих корисник директно контактира организацију и/или појединачног носиоца права. Друга фаза даје кориснику и могућност закључења уговора и плаћања накнаде путем рачунарске мреже.

Даље, 1995. године настаје француски SESAM³⁴). Његови оснивачи су организације ADAGR, SACD³⁵), SACEM, SCAM и SDRM. SESAM послује само са продуцентима мултимедијалних творевина поводом дела са репертоара тих организација. Делује као комисионар својих оснивача тиме што: утврђује тарифу; идентификује дела и односне носиоце права; даје дозволу да се дела интегришу у мултимедијалну творевину и тако искоришћавају путем носача дигиталног записа и рачунарске мреже; контролише искоришћавање дела; наплаћује и расподељује накнаду.

Убрзано се повећава број “супермаркета” на националном нивоу. Европско искуство указује на две основне варијанте таквог ентитета. Прва варијанта је коалиција организација различитих специјализација - нпр. CMMV (Немачка), MCCI (Ирска), CEDAR (Холандија), CLARA (Норвешка), OM (Шпанија), SMCC (Швајцарска). Друга је оспособљавање једне организације за такво пословање - нпр. KOPIOSTO (Финска), SIAE (Италија).

Следећи корак је стварање међународних “супермаркета”.

Тако, 1998. године је покренут пројекат VERDI у ЕУ³⁶). У том подухвату су ангажовани: KOPIOSTO (координатор пројекта и партнер); минхенски Институт за ауторско и медијско право (помоћник координатора); CMMV, MCCI, SESAM, OM, SIAE (партнери); CEDAR (придружени партнер); GESAC, IFRRO, Федерација европских издавача (Саветодавни комитет). Циљ пројекта је повезивање база података партнера путем рачунарске мреже ради рационалнијег пословања. Тиме се

32. Видети нпр. Koskinen-Olsson, T: New Trends for the Future: “One-stop-shops”, Codes of Conduct, 2000, http://www.kopioisto.fi/tiedotus/Madrid%2011_2000.htm (приступ 15.2.2003).
33. Видети у Sawanishi, M: The Development of the Project Toward a J-CIS (Japan Copyright Information Service) Center: a Study on a National Copyright Management Database System, 1998, стр. 7, http://www.wipo.org/eng/meetings/1998/acmc/doc/acmc1_2.doc (приступ 16.2.2003).
34. Видети <http://www.sesam.org> (приступ 17.2.2003).
35. SACD има и нека обележја ауторске агенције кад остварује овлашћење на представљање дела.
36. Видети <http://www.verdi-project.com> (приступ 18.2.2003); Gervais, D: Collective Management of Copyright and Neighbouring Rights in Canada: an International Perspective, Ottawa, 2001, стр. 72, http://www.pch.gc.ca/progs/ac-ca/progs/pda-cpb/pubs/collective/collective_e.pdf (приступ 9.12.2002).

постепено омогућава да VERDI, партнери, односне организације или појединачни носиоци права уступају информације, имовинскоправна овлашћења и/или садржаје дела продуцентима мултимедијалних творевина и осталим корисницима.

Други пример је IMJV основан 1999. године³⁷). То је коалиција организација ASCAP (САД), BUMA, STEMRA (Холандија), MCPS, PRS (Велика Британија), SOCAN (Канада). Сврха је стварање заједничког електронског система остваривања овлашћења на музичким делима. Он почива на повезивању база података тих организација. Тиме се: елиминише дуплирање и неажурност информација; снижавају трансакциони трошкови; повећава ефикасност пословања; обезбеђује инфраструктура за легално искоришћавање музичких дела у дигиталном формату.

Наведене интеграције резултираће глобалним електронским системом остваривања ауторског и сродних права. Између осталог, та мрежа захтева стандардизовану идентификацију информација, сигурност система и превазилажење језичких баријера³⁸).

Дакле, организације се озбиљно прилагођавају дигиталној технологији која не умањује њихов значај³⁹). Ту се намећу одређени закључци: дигитална технологија повећава могућност индивидуалног остваривања овлашћења, али и ефикасност организација; оне задржавају своју аутономију у интеграцијама са субјектима који индивидуално остварују овлашћења; организације остају неопходне код многих “класичних” облика искоришћавања предмета заштите; у начелу, било која технологија не може оспорити чињеницу да носиоци права ефикасније штите своје интересе у оквиру организације него појединачно⁴⁰).

Свакако, организације морају пажљиво осмислити стратегију њиховог развоја у информатичком друштву како би адекватно одговориле на највећи изазов у својој досадашњој историји.

37. Видети у Sunthersanen, U: A experiência legislativa nos Estados Membros da União Europeia, 2000, <http://www.gda.pt/novidades/coloquio/uma.html> (приступ 15.9.2002).

38. Видети у Sawanishi, M: Оп. цит, стр. 31.

39. Видети нпр. Gervais, D: Оп. цит, стр. 10; Schepens, P: Guide to the Collective Administration of Authors' Rights (The Administration Society at the Service of Authors and Users), Paris, 2000, стр. 16, <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001206/120677eo.pdf> (приступ 28.9.2002); Stefani, E: O tratamento nacional e a gestão colectiva, 2000, <http://www.gda.pt/novidades/coloquio/ercolani.html> (приступ 19.2.2003).

40. Видети у Ficsor, M: Os modelos jurídicos institucionais de organização e os princípios de acção das entidades de gestão colectiva, 2000, <http://www.gda.pt/novidades/coloquio/ficsor.html> (приступ 19.2.2003).

Miroslav Miletić, L.L.M.
Assistant, Faculty of Law, Kragujevac

The History of the Organizations for Collective Administration of Copyright and Related Rights

Summary

The history of the organizations comes to their adjusting to copyright and related rights developments given rise to by the evolution of media technology. This topic has three aspects: the origin of the organizations; the development of international cooperation among the organizations; the organizations in the information society.

Key words: *organizations, copyright, related rights.*